

14. Covjan D. G. Dejatel'nost' gosudarstvennyh organov i obshchestvennyh organizacij po okazaniju pomoshchi bezhencam v Rossii v gody Pervojoj mirovoj vojny. 1914–1917 gg. Dis. ... kand. ist. nauk. – M., 2005. – 216 s.

15. Gatrell P Whole Empire Walking: Refugees in Russia during World War I. – Bloomington and Indianapolis, 2000. – 350 p.

Khanmammedova N. A., Institute of History ANSA (Azerbaijan), matlabm@yandex.ru

The activities of the Tatiana Committee in Northern Azerbaijan (September, 1914 – February, 1917)

The article deals with the creation and the main directions of activity of the Tatiana Committee, established to provide assistance to refugees during the First World War. On the basis of archival and published sources, the work of the Committee in Northern Azerbaijan was investigated and the specifics of the activities of the Tatiana Committee in this region were determined. Unlike the central gubernias, the committee assisted refugees in Northern Azerbaijan through the Chief Caucasus Committee.

Keywords: The First World War, Caucasus, North Azerbaijani, the Committee Tatiana, refugees, the registration of refugees.

Ханмамедова Н. А., співробітник, Інститут Історії НАНА (Азербайджан), matlabm@yandex.ru

Про діяльність Комітету Тетяні в Північному Азербайджані (1914, вересень – 1917, лютий)

Розглядаються деякі історичні відомості про створення і основні напрями діяльності Комітету Тетяні, створеного для надання допомоги біженцям під час Першої світової війни. На основі архівних і опублікованих джерел було проаналізовано роботу Комітету в Північному Азербайджані і визначено специфіку діяльності Комітету Тетяні в цьому регіоні. На відміну від центральних губерній, комітет надавав допомогу біженцям в Північному Азербайджані через Головний Комітет з Кавказу.

Ключові слова: Перша світова війна, Кавказ, Північний Азербайджан, Комітет Тетяні, біженці, реєстрація біженців.

* * *

УДК 355.403

Слюсаренко А. В.

кандидат історичних наук, доцент, полковник,
заступник начальника з наукової роботи,
Національна академія сухопутних військ
ім. гетьмана Петра Сагайдачного
(Україна, Львів), savnvp@gmail.com

**РЕФОРМУВАННЯ СИЛ
СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ БУНДЕСВЕРУ**

Аналізується актуальний процес створення у збройних силах Федеративної Республіки Німеччини (ФРН) сил спеціальних операцій (ССО) сухопутних військ (СВ). Метою статті є комплексне дослідження та узагальнення сучасних наукових уявлень про становлення та реформування ССО як окремої складової збройних сил ФРН (Бундесверу). З'ясовані основні завдання, які покладаються на підрозділи ССО СВ ФРН. Автор звертає увагу на наступальний характер дій та високий державний статус військ спецпризначення, прискіпливий відбір до складу командування спеціальних сил, налагодження взаємодії зі спецслужбами та спецпідрозділами чужоземних держав, інші складові позитивного досвіду, що слід ураховувати під час удосконалення діяльності такого виду збройних сил в українському війську.

Ключові слова: сили спеціальних операцій, спеціальна оперативна група, підрозділ спецпризначення, Бундесвер.

Ухвалення 7 липня 2016 р. Верховною Радою України Закону України №4795 «Про внесення змін до деяких законів України щодо Сил спеціальних операцій Збройних Сил України», прийняття концептуального документа із безпосереднього творення Сил спеціальних операцій (ССО) як самостійного компоненту Збройних Сил України актуалізувало завдання дослідження й

творчого використання прийнятного у національних умовах досвіду діяльності спецпідрозділів провідних країн світу. Ще одним стимулом до наукового вивчення й застосування іноземного досвіду у галузі спеціальної військової діяльності є прагнення України інтегрувати свої оборонні організації до стандартів країн ЄС та НАТО. Особливе місце тут, на нашу думку, посідає досвід творення елітних військ та реорганізації їх у ССО, накопичений Федеративною Республікою Німеччина.

Слід зазначити, що німецька держава має одну з найстаріших національних шкіл сил спеціального призначення з великою історією їх практичного застосування в реальних конфліктах і рядом унікальних за масштабом і ефективності операцій, в значній мірі змінили хід світової історії. Однак в силу зрозумілих історичних причин історію німецьких сил спеціального призначення необхідно розділити на дві частини: сил спеціальних операцій «імперських» держав Німеччини – кайзерівського і нацистського, і сучасних сил спецназу Федеративної Республіки Німеччини (ФРН). Прийнято вважати, що навіть після відновлення збройних сил ФРН в 1955 році (через десять років після закінчення Другої світової війни) в їх складі тривалий час були відсутні підрозділи спецназу.

Опис історії післявоєнного німецького спецназу зазвичай починають з вересня 1973 року – часу створення антiterористичного підрозділу федеральної поліції Grenzschutzgruppe 9 (GSG 9).

Досвід Німеччини певною мірою близький Україні, оскільки обидві держави є континентальними, із переважаючою часткою сухопутних сил. Необхідно зазначити, що у світовій військовій практиці саме Німеччина виступила піонером творення формувань спеціального призначення у складі збройних сил, які з погляду сьогодення максимально відповідають уявленням про ССО.

В роки «холодної війни» та міжблокового протистояння Бундесвер обґрутовано розглядався радянським командуванням як один із імовірних та потужних противників на європейському ТВД, що спонукало до серйозного вивчення воєнного потенціалу ФРН та його військ спецпризначення у наукових та спеціальних працях, зокрема – у дослідженнях 6-го Центрального НДІ Головного управління розвідки Генерального штабу, інших структур МО СРСР, працях співробітників КДБ та Прикордонних військ КДБ СРСР [див. наприклад: 1–5]. Висвітлювалися, зокрема, місце спецчастин у структурі створеного у червні 1955 р. Бундесверу, їх організація та потенційні бойові (розвідувально–диверсійні) можливості у разі виникнення збройного конфлікту між НАТО та Організацією Варшавської Угоди.

Об'єднання Німеччини у 1989 р., прискорення її воєнної інтеграції в НАТО призвели до активного приєднання ФРН до військових акцій Альянсу за межами Німеччини. З 1991 р. німецькі спецпризначенці включились в операції в Боснії та Косово. Німеччина активно брала участь в операціях НАТО, зокрема – Міжнародних сил сприяння безпеці (ISAF) в Афганістані (з серпня 2003 р. під командуванням НАТО, де вона виставила до 5000 вояків, і лише до листопада 2008 р. в Афганістані загинуло 30 вояків Бундесверу), у Міжнародних силах НАТО в Косово (до 12 тис. вояків),

у спільніх заходах з протидії тероризму у Середземному морі з жовтня 2001 р. тощо.

Попри в цілому негативну реакцію населення та політику на вторгнення США і Англії в Ірак у 2003 р., 2005 р. ФРН інтенсифікувала трансатлантичні воєнно-політичні спрямування та входження у різноманітні об'єднані військові контингенти (багатонаціональні сили) Альянсу, пряму участь у військових та стабілізаційних операціях. Воєнній інтеграції сприяла ухвалена у листопаді 2010 р. у Лісабоні нова стратегічна концепція НАТО («колективна безпека й партнерство» як основа воєнно-політичної інтеграції). На зустрічі у Берліні 15 квітня 2011 р. очільників МЗС країн НАТО було вироблено нову політику партнерства, засади якої запропонувала Німеччина (включаючи посилення «спільноти боротьби з тероризмом», що у сучасній лексиці НАТО означає достатньо широке коло завдань). Тоді ж генеральний секретар НАТО А. Рассмунсен окремо подякував ФРН за активну участь в операціях в Афганістані та у Косово, адже станом на 2011 р. в Афганістані перебувало 4,6 тис. військовослужбовців Бундесверу з 131 тис. учасників Багатонаціональних сил, або третій за чисельністю контингент. Їх втрати якого до 2015 р. зросли до 54 загиблих і понад 230 поранених [див. докладніше: 6–16].

Оскільки у згаданих операціях та місіях провідну роль відігравали представники військ спецпризначення, парашутно-десантних, гірсько-єгерських та інших високо боєготових частин Бундесверу (що відбувалося, до того ж, на фоні глибокого реформування самих сил спецпризначення Німеччини з другої половини 1990–х рр.), еволюція та бойове застосування ССО ФРН у локальних війнах та конфліктах знайшли активне висвітлення у публікаціях воєнних спеціалістів та аналітиків Російської Федерації, котра стрімко відроджувала воєнний потенціал та реформувала власні високомобільні та спеціальні війська [17–24].

Значно зросло й зацікавлення до праць з історії та сьогодення військ спеціального призначення (включаючи й Німеччину) провідних іноземних дослідників, чий книги активно перевидавалися на пострадянському просторі [див. наприклад: 25–26].

Проблематика організації та діяльності спецвійськ Бундесверу перебувала і в полі фахівців силових структур України, хоча у 1990–х – на початку 2000–х рр. переважала навчально–довідкова література, основана на достатньо застарілих даних або стереотипах доби «холодної війни».

В останні роки вийшла низка праць науковців Міністерства оборони та Національного університету оборони України імені Івана Черняховського О. Анікєєнка, Д. Веденєєва, І. Данилюка, Т. Дзюби, М. Єзерського, О. Печоріна, В. Янковича та інших спеціалістів, автора цієї статті, де у контексті вивчення новітніх світових тенденцій розвитку форм і способів збройного та невоєнного протиборства, розбудови збройних сил та спецвійськ країн НАТО, еволюції тактики у локальних війнах та збройних конфліктах досліджується, зокрема, реформування та бойове застосування ССО ФРН, їх організація, озброєння, підготовка. Приділяється увага використанню ССО за межами Німеччини, розвитку їх складової, яка спеціалізується на інформаційно-психологічному протиборстві тощо [27–29].

Метою статті є комплексне дослідження та узагальнення сучасних наукових уявлень про становлення та реформування Сил спеціальних операцій як окремої складової збройних сил ФРН (Бундесверу).

Перші спеціалізовані розвідувально–диверсійні підрозділи в складі сухопутних військ були створені на початку 1960–х років. Їх поява пов’язана з розгортанням тактичної ядерної зброї в Європі – його пошук і знищення стала однією з головних завдань підрозділів спецназу всіх основних військових держав того часу. Батьком сучасного німецького армійського спецназу можна вважати ветерана вермахту підполковника Конрада Ріттмайєра, призначеною в 1961 році командиром «Навчальної групи R» при школі парашутистів в Шонгау (Баварія). У 1963 році «група R» була переформована в 200-у роту глибинної розвідки. Надалі на її базі сформували ще дві роти глибинної розвідки – 100-у і 300-у. Таким чином, в 1960–х роках в ФРН були сформовані три роти глибинної розвідки (по числу тих, що були армійських корпусів), які проіснували до 1996 року.

Насправді курс на розвиток спецпідрозділів був узятий міністерством оборони ФРН незабаром після створення бундесверу та вступу Німеччини в НАТО, просто ця робота не афішувалася. Останнє пояснювалося як очевидними міркуваннями секретності, так і декларованими ідеологічними установками (первісної концепцією бундесверу як «армії для демократії» під повним громадським контролем) і юридичними міркуваннями (в конституції був закріплений заборона на використання армії за межами Німеччини). Поштовхом для створення власне підрозділу спеціального призначення Бундесверу стала ситуація 1994 р., коли федеральна влада не змогла надати допомогу 11 громадянам ФРН, котрі потрапили у полон в ході кровопролитної громадянської війни та етноциду у Руанді (полонених врятували французькі та бельгійські парашутисти). Наступного року ухвалюється рішення про створення Групи спеціальних сил – Kommando Spezialkräfte (KSK). Висувалися велими високі вимоги до елітної частини: вміння розгорнутися у будь-яких частинах планети, діяти в різних кліматичних умовах, відповідати за рівнем підготовки британської Спеціальної авіадесантної служби (SAS) або американського спецзагону «Дельта». Ініціаторами створення «команд спеціального призначення» виступили тодішній міністр оборони Фолькер Рюе й генерал Хартмут Баггер [15, с. 34–35].

Навесні 1995 року міністр оборони представив комітету оборони бундестагу концепцію створення нової структури, що отримала назву Kommando Spezialkräfte (KSK) – Командування спеціальних операцій. Кадрове ядро створюваного KSK склали офіцери 25-ї повітряно-десантної бригади, дислокованої в землі Баден-Вюртемберг. Офіційна дата створення KSK – 20 вересня 1996 року, коли відбулася церемонія підйому прапора на військовій базі Graf Zeppelin Kaserne в Кальве.

Одночасно з 1996 р. усі сили спецпризначення армії почали зводитися у єдиний міжвидовий орган оперативного управління – Командування сил спеціальних операцій. Організаційно воно входить у склад об’єднаних сил забезпечення збройних сил Німеччини, оперативно підпорядкованого генеральному інспектору Бундесверу.

У сучасному вигляді *Командування сил спеціальних операцій* (Kommando Fuhrung Operationen von Spezialkraften – KdoFOSK) розробляє плани застосування спеціальних сил, а також організує їх взаємодію із Розвідувальним управлінням Головного штабу Бундесверу, воєнною контррозвідкою, федеральню розвідкою БНД тощо. Штат КССО нараховує 42 співробітники (начальник – посада полковника), і дислокується у військовому містечку «Хеннінг-фон-Тресков-Казерне» (Потсдам–Швіловзее). Структуру КССО складають командир і начальник штабу, вісім функціональних відділів: опіку й роботи з особовим складом (J1), розвідувальний (J2), оперативний (J3), тилового забезпечення (J4), планування (J5), управління й зв’язку (J6), оперативної та бойової підготовки (J7), медико-санітарної служби. На його основі, у разі необхідності, можна розгорнути *оперативний штаб багатонаціональних сил спецоперацій* (Combined Joint Forces Special Operation Component Command Headquarter – CJFSOCCHQ).

Основними завданнями КССО визначені: планування і управління операціями Спеціальних сил Бундесверу поза межами ФРН в національних інтересах; проведення операцій Спеціальних сил Бундесверу в інтересах багатонаціональних штабів (НАТО/ЄС/ООН); виконання функцій Об’єднаного штабу спеціальних операцій багатонаціональних сил; загальне керівництво приданими для проведення операцій силами і засобами; проведення загальновійськових навчань Спеціальних сил; розвиток Спеціальних сил та концепцій їх застосування [15, с. 31; 19, с. 16; 18, с. 37].

Найбільш підготовлена структура спецпризначення, яка отримала назву «900-а команда сил спеціального призначення» (KSK) почала формуватися 1 жовтня 1996 р. (творення тривало до 2000 р.). Пунктом постійної дислокації стало військове містечко Граф-Цеппелін-Казерне поблизу м. Кальв 1999 р. KSK включили до складу Сил швидкого реагування [16, с. 33; 18, с. 30–31].

На спецпідрозділ покладається: здійснення глибинної розвідки у тилу противника; диверсії на особливо важливих об’єктах у глибокому запіллі противника; збір розвідувальної інформації у районах криз та конфліктів; протидія тероризму за межами ФРН; евакуаційно-рятувальні операції та захист громадян у загрозливих ситуаціях за кордоном; забезпечення безпеки офіційних діячів та представництв Німеччини за кордоном. Чисельність KSK сягає 1100 військовослужбовців (з них 7% офіцери), до 85% з яких є контрактниками (кадровими військовослужбовцями) [15, с. 27–28; 16, с. 33–34]. При певних розбіжностях у висвітленні бойового складу, можна говорити про наявність в її складі роти глибинної розвідки, чотирьох рот «командос», які мають різну спеціалізацію за зразком САС: егерська, гірсько-егерська, повітряно-десантна, морського десанту. В умовах військового часу частина разом повинна виділити 85–104 розвідувально-диверсійних груп для дій в тилу противника [18, с. 36].

На початку 2000-х років збройні сили Німеччини підійшли до чергового етапу реформ ССО. Було прийнято рішення об’єднати KSK і аеромобільні сили в рамках єдиної організаційної структури. В результаті в квітні 2001 року в сухопутних військах Бундесверу було сформовано дивізію спеціальних операцій (ДСО,

Division Spezielle Operationen, DSO), в її склад, крім KSK, увійшли командування і штаб; батальйон штабний і зв’язку; 25-а, 26-а і 31-а повітряно-десантні бригади (пдбр); парашутно-десантний батальйон зв’язку «Гесенський лев»; 100-а повітрянодесантна зенітно-ракетна батарея; 200-а рота глибинної розвідки; 300-й воєнний оркестр. Загальна чисельність особового складу дивізії становить майже 10 600 осіб.

Основні завдання ДСО включають: проведення військових операцій по звільненню та евакуації громадян ФРН, німецьких військовослужбовців, заручників, а також громадян інших держав з кризових регіонів та районів бойових дій; захист частин та підрозділів ЗС ФРН від диверсійних сил противника (в тому числі в районах дислокації та базування за кордоном); здійснення військових операцій проти іррегулярних, терористичних та партизанських формувань; проведення операцій у тилу противника (розвідка, цілеведення, знищення та виведення з ладу важливих військових та цивільних об’єктів), а також захват плацдармів та їх утримання до підходу основних сил.

По суті, ДСО розглядалася стратегами Бундесверу як національний компонент сухопутних сил, здатний однаково ефективно діяти як в операціях із бойової підтримки основних сил у масштабних повітряно- наземних операціях, так і при виконанні спеціальних місій, включаючи антитерористичні та евакуаційно-рятувальні [24].

Відповідно ухвалених у 2011 р. «Основних напрямів політики ФРН в області оборони», а також згідно «Концепції реформування Бундесвера», ССО відігравали помітну роль у «захисті територіальної цілісності та суверенітету держави у межах системи колективної безпеки Північноатлантичного союзу», відвернені міжнародних криз, конфліктів, у протидії тероризму тощо [19, с. 15].

Доктринальну основу діяльності ССО становить «Концепція спеціальних операцій сухопутних військ Німеччини», відповідно до якої спецпідрозділи ФРН можуть самостійно або у взаємодії із союзниками проводити міжвидові операції, приурочені до началального періоду збройного конфлікту, або організовані у глибині оборони (території) противника, або спрямовані проти іррегулярних ворожих сил, або спрямовані на рятуванні дій. Особливу увагу приділяється можливостями ССО діяти у повітряно-десантних або морських десантних операціях, у т.ч. – з метою захоплення об’єктів або території для розгортання основних сил [18, с. 33].

Головною військовою кампанією Командування спеціальних операцій стала участі у війні в Афганістані, де його сили дуже активно задіяні з листопада 2001 року. На рахунку спецназу KSK ряд успішних операцій, серед яких найважливішою є затримання восени 2012 року мулли Абдул Рахмана, одного з лідерів «Талібану» і так званого тіньового губернатора північного Афганістану.

Досвід участі в афганській кампанії підштовхнув до зміни німецької концепції застосування спецназу. Замість антитерористичного ухилу повернувся пріоритет класичних завдань армійських спецпідрозділів: розвідка, наведення і коригування артилерії і авіації, силові акції із захоплення або знищення важливих об’єктів і командування противника. Виникла також ідея

об'єднання частин ДСО зі структурними одиницями армійської авіації під одним командуванням.

Нині завершується черговий етап реформування сухопутного компонента ССО Бундесверу. У 2013 р. почалося творення принципово нового формування – дивізії швидкого реагування (ДШК, пер. англ. мов. Division Schnelle Kräfte, DSK, м. Штадталлендорф).

Передбачалося, що ДШР буде здійснювати загальну підтримку сухопутних військ, проводити самостійні аеромобільні та десантні операції, надавати авіаційну підтримку змішаними гелікоптерними групами в операціях зі підтримки стабільності, а у разі необхідності – проводити евакуацію й порятунок громадян ФРН із зони бойових дій. В основу дій дивізії планується покласти положення національної Концепції ССО, при загальному скороченні та оптимізації їх чисельності особового складу. Варто зазначити, що через повільні темпи переозброєння на багатоцільові вертолітоти NH90 дивізія своїми силами одноразово може перекинути поки не більше двох своїх батальйонів.

Структуру ДШР склали: команда Сил спеціального призначення (KSK, м. Кальв), 1-а повітряно–десантна бригада (м. Лебах), 10 та 30-й полки легких транспортних гелікоптерів (м. Фассберг, м. Нідерштеттен, по 36 машин NH–90 кожен), 36-й полк гвинтокрилів вогневої підтримки «Тигр» (32 машини, м. Фріцлар). Кадрове ядро ДШК склали офіцери дивізії спеціальних операцій, фактично це було її переформування з приєднанням до неї частин армійської авіації. У червні 2014 року в склад DSK включили 11-у аеромобільну бригаду армії Нідерландів. Згадана 1-а пдбр матиме 26 та 31-й парашутно–десантний полки (пдп), 270-у інженерно–саперну та 310-у розвідувальну роти (м. Зеедорф). [28].

Чисельність особового складу дивізії тепер становить за деякими джерелами 8 600 – 11,3 тис. осіб, включаючи 2,1 тис. голландців, розміщених у десяти пунктах постійної дислокації на території п'яти федеральних земель Німеччини.

Після всіх змін до теперішнього часу дивізія швидкого реагування включає Командування спеціальних операцій, німецьку 1-у повітряно–десантну і голландську 11-у аеромобільну бригади, а також три полку армійської авіації (10-й і 30-й транспортні вертолітні і 36-й бойовий вертолітний). В оперативному плані KSK підпорядковане створеному в 2012 році Відділу спеціальних операцій (Abteilung Spezialoperationen) Об'єднаного оперативного командування бундесверу. Бойові структури командування – це чотири роти спеціального призначення та спеціальна рота, сформована з досвіду виконання бойових завдань в Афганістані. Її основна функція – радіоелектронне придушення засобів зв'язку супротивника, а також придушення сигналів для радіопідривачів мін і саморобних вибухових пристройів.

Висновки. ССО ФРН властиві, в цілому, усі основні функції, які сучасна військова думка передбачає покладати на «елітні війська», але з наголосом на спеціальну (глибинну) розвідку, диверсійні дії та сприяння основним силам в їх наступі вглиб оброни противника. Ім притаманні такі риси як:

адаптованість до виконання у складі об'єднаних сил (контингентів) НАТО спеціальних місій (операций) у мирний час, та взаємодія у можливих масштабних загальновійськових операціях в особливий період;

централізація управління та перетворення у самостійний, найбільш боеготовий компонент збройних сил;

здатність виконувати широкий спектр завдань у мирний та воєнний час;

спроможність брати участь в операціях основних сухопутних сил;

поєднання у структурі ССО елітних підрозділів розвідувально–диверсійної та антiterористичної спрямованості, із оснащенням важкою зброєю високо мобільними частинами, пристосованими для участі у загальновійськових операціях та їх спеціальному забезпеченні, а також в операціях з підтримки миру та стабільності.

Для спеціальних військ ФРН характерна ретельна підготовка особового складу, наявність розгалуженої мережі навчальних закладів для профільної підготовки, постійна взаємодія із спеціальними силами та їх навчальними центрами провідних країн світу.

Список використаних джерел

1. Федеративная Республика Германия и ее вооруженные силы. – М.: Главное разведывательное управление Генерального штаба, 1987. – 384 с.
2. Силы специальных операций армий капиталистических государств. – М., 1990. – 432 с.
3. Пархітько Н. П. Эволюция военной политики ФРГ после объединения страны // Вестник МГIMO–Университета. – 2010 – №5. – С.320–326.
4. Die NATO und die Bekämpfung des Terrorismus // Auswärtiges Amt [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auswaertiges-amt.de>.
5. Nordatlantische Allianz (NATO) // Auswärtiges Amt [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auswaertiges-amt.de>.
6. Militärische Operationen // Ständige Vertretung der Bundesrepublik Deutschland bei der Nordatlantikpakt–Organisation in Brüssel [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nato.diplo.de>.
7. Теркин В. Потери Бундесвера в Афганістане // Зарубежное военное обозрение. – 2006. – №1. – С.70–71.
8. Каркин В. Афганский вызов для НАТО // Независимое военное обозрение. – 2011. – 1 апреля.
9. Валецкий О. Югославская война 1991–1995 гг. – М.: Крафт, 2006. – 528 с.
10. Валецкий О. В. Новая стратегия США и НАТО в войнах в Югославии, Ираке, Афганистане и ее влияние на развитие зарубежных систем вооружения и боеприпасов. – М.: Арктика 4Д, 2008. – 344 с.
11. Ферсович В. Восточный поход KSK // Братишка. – 2013. – №4. – С.58–63.
12. Берг И. С. Потери Бундесвера в Афганістане [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iimes.ru/?p=7675>
13. Бундесвер в Афганістане [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rodon.org/polit-110121114227>
14. Михайлов А. Силы специальных операций европейских стран НАТО // Зарубежное военное обозрение. – 1996. – №7. – С.6–10.
15. Тороп Ю. В., Овчинникова Е. А. Силы специальных операций вооруженных сил ФРГ // Армейский сборник. – 2001. – №2. – С.26–35.
16. Мосалев В. Силы специального назначения бундесвера // Зарубежное военное обозрение. – 2003. – №9. – С.33–36.
17. Вооруженные силы зарубежных государств: Информационно–аналітический сборник. – М.: Воениздат, 2009. – 528 с.
18. Корчагин С. Силы специальных операций Бундесвера // Зарубежное военное обозрение. – 2012. – №3. – С.30–39.
19. Липатов А. Силы специальных операций вооруженных сил ФРГ // Зарубежное военное обозрение. – 2013. – №9. – С.15–20.
20. Козлов С., Грайсман Е. Силы спецопераций НАТО. Расширение до 1999 года. – М.: Русская панорама, 2015. – 936 с.
21. Шарковский А. Козирна карта Бундесвера // Независимое военное обозрение. – 2015. – 27 ноября.

22. Нейландс Р. В зоне боевых действий. История войск специального назначения с 1945 года. – М.: ФАИР–ПРЕСС, 2005. – 378 с.
23. Райан М., Мэнн К., Стилзел А. Энциклопедия сил специального назначения. – М.: Эксмо, 2004. – 256 с.
24. Васько А. А., Ткаченко В. И. Сили специальных операций иностранных государств и их боевое применение в современных условиях. Уч. пособие. – К.: ИПК СБ України, 1994. – 48 с.
25. Калінін І. О. Перспективи розвитку сил спеціальних операцій на сучасному етапі // Науковий вісник Академії СБ України. – 1995. – №3. – С.45–49.
26. Ткаченко В. И., Калинин И. А. Тактика ведения боевых действий сил специальных операций армий иностранных государств, их вооружение, оснащение и боевая техника. Уч. пособие. – К.: Академия СБ Украины, 1996. – 96 с.
27. Анікєнко О. Ф. Сили спеціальних операцій армій провідних зарубіжних країн та їх застосування. Інформаційно–аналітичний огляд ЦНДІ ЗС України. – К., 2005. – 28 с.
28. Александров С. Современные тенденции развития спецназа иностранных государств // Неизвестная разведка. – 2006. – №1–2. – С.34–40.
29. Веденеев Д., Слюсаренко А. Організаційно–концептуальні моделі Сил спеціальних операцій Сухопутних військ провідних країн НАТО // Виклики і ризики. Безпековий огляд Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння. – 2018. – №1. – С.30–47.
22. Nejlands R. V zone boevyh dejstvij. Istoriya vojsk special'nogo naznachenija s 1945 goda. – M.: FAIR–PRESS, 2005. – 378 s.
23. Rajan M., Mjenn K., Stilujell A. Jenciklopedija sil special'nogo naznachenija. – M.: Jeksmo, 2004. – 256 s.
24. Vas'ko A. A., Tkachenko V. I. Sily special'nyh operacij inostrannih gosudarstv i ih boevoe primenenie v sovremenennyh uslovijah. Uch. posobie. – K.: IPK SB Ukrayiny, 1994. – 48 s.
25. Kalinin I. O. Perspektivyy rozyvktu syl special'nyh operacij na suchasnomu etapi // Naukovyy visnyk Akademii' SB Ukrayiny. – 1995. – №3. – S.45–49.
26. Tkachenko V. I., Kalinin I. A. Taktika vedenija boevyh dejstvij sil special'nyh operacij armij inostrannih gosudarstv, ih vooruzhenie, osnashhenie i boevaja tekhnika. Uch. posobie. – K.: Akademija SB Ukrayiny, 1996. – 96 s.
27. Anikjejenko O. F. Sily special'nyh operacij armij providnyh zarubizhnyh krai'n ta i'h zastosuvannja. Informacijno–analytichnyj ogljad CNDI ZS Ukrayiny. – K., 2005. – 28 s.
28. Aleksandrov S. Sovremennye tendencii razvitiya specnaza inostrannih gosudarstv // Neizvestnaja razvedka. – 2006. – №1–2. – S.34–40.
29. Vydjenjejev D., Sljusarenko A. Organizacijno–konceptual'ni modeli Syl special'nyh operacij Suhoputnyh vijs'k providnyh krai'n NATO // Vyklyky i ryzyky. Bezpekovyy ogljad Centru doslidzhenja armii', konversii' ta rozzbrojenja. – 2018. – №1. – S.30–47.

References

1. Federativnaja Respublika Germanija i ee vooruzhennye sily. – M.: Glavnoe razvedyvatel'noe upravlenie General'nogo shtaba, 1987. – 384 s.
2. Sily special'nyh operacij armij kapitalisticheskikh gosudarstv. – M., 1990. – 432 s.
3. Parhit'ko N. P. Jevoljucija voennoj politiki FRG posle ob#edenija strany // Vestnik MGIMO–Universiteta. – 2010. – №5. – S.320–326.
4. Die NATO und die Bekämpfung des Terrorismus // Auswärtiges Amt [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.auswaertiges-amt.de>.
5. Nordatlantische Allianz (NATO) // Auswärtiges Amt [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.auswaertiges-amt.de>.
6. Militärische Operationen // Ständige Vertretung der Bundesrepublik Deutschland bei der Nordatlantikpakt–Organisation in Brüssel Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.nato.diplo.de>.
7. Teerkin V. Poteri Bundesvera v Afganistane // Zarubezhnoe voennoe obozrenie. – 2006. – №1. – S.70–71.
8. Karjakin V. Afganskij vyzov dlja NATO // Nezavisimoe voennoe obozrenie. – 2011. – 1 apryla.
9. Valeckij O. Jugoslavskaja vojna 1991–1995 gg. – M.: Kraft, 2006. – 528 s.
10. Valeckij O. V. Novaja strategija SShA i NATO v vojnakh v Jugoslavki, Irake, Afganistane i ee vlijanie na razvitiye zarubezhnyh sistem vooruzhenija i boepripasov. – M.: Arktika 4D, 2008. – 344 s.
11. Fersovich V. Vostochnyj pohod KSK // Bratishka. – 2013. – №4. – S.58–63.
12. Berg I. S. Poteri Bundesvera v Afganistane [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.iimes.ru/?p=7675>
13. Bundesvera v Afganistane [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://rodon.org/polit-110121114227>
14. Mihajlov A. Sily special'nyh operacij evropejskikh stran NATO // Zarubezhnoe voennoe obozrenie. – 1996. – №7. – S.6–10.
15. Torop Ju V., Ovchinnikova E. A. Sily special'nyh operacij vooruzhennyh sil FRG // Armejskij sbornik. – 2001. – №2. – S.26–35.
16. Mosaljov V. Sily special'nogo naznachenija budesvera // Zarubezhnoe voennoe obozrenie. – 2003. – №9. – S.33–36.
17. Vooruzhennye sily zarubezhnyh gosudarstv: Informacionno–analiticheskij sbornik. – M.: Voenizdat, 2009. – 528 s.
18. Korchagin S. Sily special'nyh operacij Bundesvera // Zarubezhnoe voennoe obozrenie. – 2012. – №3. – S.30–39.
19. Lipatov A. Sily special'nyh operacij vooruzhennyh sil FRG // Zarubezhnoe voennoe obozrenie. – 2013. – №9. – S.15–20.
20. Kozlov S., Grojsman E. Sily specoperacij NATO. Rasshirenie do 1999 goda. – M.: Russkaja panorama, 2015. – 936 s.
21. Sharkovskij A. Kozyrnaja karta Bundesvera // Nezavisimoe voennoe obozrenie. – 2015. – 27 nojabrja.

Sliusarenko A. V., candidate of the historical sciences, deputy professor, the Deputy of the Army Academy Commander for Research of the Petro Sahaidachyi National Army Academy of Ukraine (Ukraine, Lviv), savnv@gmail.com

The Bundeswehr special operation forces reformation

The current creation process of the Army Special Operation Forces (SOF) in Armed Forces of Federal Republic of Germany (Bundeswehr) is analyzed. Research aim is an overall study and scientific generalization of SOF establishment and reformation process as a separate component of Bundeswehr. The main tasks given to the Army SOF units are clarified. This article emphasizes diversionary actions, high national status of SOF, careful selection of Special Forces command organization, cooperation establishment with special state services and foreign countries special units, other positive experience that has to be taken into account during the operation of the Armed Service in Ukrainian Armed Forces.

Keywords: special operation forces, Special Operations task group, special unit, secret political actions group.

* * *